

Kansainvälinen Kieli, Esperanto Ja Työväen-Opisto

Kirj. Hjalmar Reinikainen.

YLEISKATSAUS

SESOMME uuden ajan kynnyksellä, jossa toinen jalka on vielä tiuhasti vanhaan nojaten ja toinen uuteen astumassa. Mutta kaikesta huolimatta ei mikään yhteiskunnallinen muutos ole tapahtunut ihmisaskelin mitattuna yhdessä vuodessa, eikä vielä parissakaan, ei päivässä, eikä kahdessa, vielä vähemmän silmän räpäyksessä. Vaan on jokaiseen yhteiskunnassamme tapahtuvaan muutokseen tarvinnut pitkiä ajanjaksoja kehittyäkseen korkeampaan ja yhä täydellisimpään muotoonsa, kunnes kypsyyden kukkaan päästyään seuraa sitä taas yhä uudemman ja korkeammalle tähtäävät pyrkimykset ja tarkoituserät kaikkine yhteiskunnallisine vaatimuksineen. Niinpä huomaammekin ihmiskunnan inhimillisen työskentelyn kulkeneen tietoisesti tai tiedottomasti yhä täsmällisempää tehokkuutta kohden. Ihmisen olemassa olon taistelu kaikessa ankaruudessaan pakottaa yhtä hyvin koko yhteiskunnan kuin sen yksityisetkin jäsenet jännittämään kaikki mahdolliset kykynsä saadakseen tarjolla olevalla työvoimalla mahdollisimman runsaat ja monipuoliset tulokset. Mutta ennenkuin tämä kaikki on mahdollista, täytyy meidän antaa johtava asema henkilelle kulttuurille yleisen hyvinvoinnin saavuttamisessa tieteellisen työskentelyn alalla. Ja ennen kaikkea juuri luonnontieteitten käytäntöön soveltamisessa näemme voimakkaan asean yleisen yhteiskunnallisen elintason kohottamiseksi.

Mutta olkoon tässä välillisenä johtopäätöksenä sanottu, että ennenkuin mikään tieteellinen saavutus yhteiskunnallisen elämän ja kulttuurin alalla on tuottanut toivottuja tuloksia, niin on sen täytynyt tapahtua siten, että itse tieteellinen työ on mitä tehosammin järjestetty.

Kaikki tieteet, olkoot ne laadultaan tai ominaisuudeltaan mitä tahansa, ovat luonteeltaan ja pyrkimyksiltään kansainvälisiä. Tämä määrittely pitää teoreettisesti paikkansa, mutta jokapäiväisen käytännöllisen elämän kannalta katsottuna on se kaukana toteutumisesta.

Mutta ollaksemme totuuden mukaisia, meidän täytyy tunnustaa se kylmä historiallinen tosiasia, että kaikkien tieteitten kansainvälisesti tunnetuksi tekemistä on hidastuttanut se, että niiltä on puuttunut tieteitten yhteinen tulkinta väline, tieteen kieli. Ja niin kauan kun meiltä puuttuu tieteen yhteinen kieli, niin olemme aina silloin jossain määrin jääneet tieteistä jälkeen, tai ovat ne tulleet meidän eteemme tutkittaviksi jo vanhentuneina ja mikä pahinta, uloskuluneinaakin. Sillä kaikki tieteet eivät ole niin helposti saavutettavissa, kuin se pinnalta katsottuna näyttäisi, vaan ovat ne useammassa tapauksessa äärettömän tuskallisen työn ja monien kymmenien eri kielten takana. Kuitenkin me voitaisiin tuntuvassa määrin tällaista epäkohtaa huojentaa, jos meillä olisi kylliksi halullista tarmoa sen korjaamiseen. Tämä ei kuitenkaan tahdo sanoa sitä, että alkaisimme puhua joistain uusista ansioluettelujen suunnitelmista, eikä uusista tieteellisten tutkielmien julkaisutavoista, vaan on tämän tarkoituksena ainoastaan täten kiinnittää lukijoitten huomiota tieteen yhteiseen kieleen.

On kuitenkin ollut olemassa aikakausia, jolloin tieteet ovat pyrkineet käyttämään yhteistä kieltä, vaan silloin on niiltä puuttunut kaikki yhteiskunnalliset edellytykset, joten niiden kehittyminen on ollut kerrassaan mahdotoin, kuten esim. kreikan ja latinan. Niistä puhumme tuonnempana.

Mutta ennenkuin voimme puhua tieteen, yhtä vähän kuin minkään muun yhteisen ilmaisuvälineen mahdollisuudesta, tulee meidän luoda lyhyt katsaus kielten kehitys historiaan, sekä siihen, missä määrin ne ovat kulloinkin olleet vaikuttavina tekijöinä ihmisten keskinäisissä suhteissa ja kuinka laaja ulottuvaisuus niillä on kunakin aikakautena ollut kansojen yhteiskunnallisen elämän rakentajana.

Kielten historiallinen tausta.

Kun luemme ihmiskunnan kehitys historiaa sen varhaisemmilta ajoilta, niin huomaamme kuinka muinainen ihminen joutui kehittämään itselleen

kielen, jolla hän voi antaa määrätynlaisen varoituksen tai sitten avunpyyntö vaatimuksensa lähimmäiselleen raakaa ja villiä luontoa vastaan taistellessaan. Kieli ei silloin vielä käsittänyt kovinkaan monta sanaa, se oli vaillinaisen, mutta hän tuli sillä kumminkin toimeen niinkauan, kun hän oli vielä riippumaton laajemmasta ympäristöstään ja oli ainoastaan kosketuksissa oman emonsa kanssa sekä päinvastoin.

Mutta kun tämä muinaisen ihmisen olemassaolon taistelu karua luontoa vastaan käy yhä ankarammaksi, niin hänen täytyy rakentaa itselleen suojaksi yhä laajempi yhteiskunta, joka paremmin voisi pitää puoliaan luonnon kanssa kamppaillessa. Sillä nyt ei enää riitä se, että ollaan kosketuksissa ainoastaan oman perheen kanssa, vaan täytyy muodostaa suhteet koko heimoa käsittäviksi. Mutta ennenkuin minkäänlainen yhteistoiminta olisi ollut mahdollista, niin ensimmäisenä täytyi syntyä ja kehittyä yhteinen laajempi kieli, jota kaikki heimokunnan jäsenet keskinäisten suhteitten järjestelyssä käsittäisivät. Näin vähitellen aste asteelta olemme siirtyneet perheyhteiskunnan kielestä heimojen kieleen, heimoyhteiskunnan kiekestä kansojen kieleen ja sitä tietä yhä laajentuvan olemassaolon taistelun pakoittamana yleismaailmalliseen kieleen.

Kansainvälisen kielen aate ja kansainväliset kielet.

Samalla kun ihminen oli oppinut tuntemaan oman kielensä tarpeellisuuden, syntyi hänelle myös ajatus yhä laajemmasta yhteiskunnallisesta kielestä, mikä sitoisi monia eri kansoja ja kansanrotuja lähemmäksi toisiaan. Erästä tällaisesta tapahtumasta kerrotaan jo vanhassa testamentissa, joka tapahtui yli 3,000 vuotta ennen Kristuksen syntymää ja tunnetaan nimellä: "Baabelin kielten sekoitus". Kun silloin vielä yleensä ihmisiltä puuttui syvällisempää luonnon ja yhteiskunnallisten asioiden tuntemusta toistensa yhteen liittämiseksi, niin he päättivät rakentaa sellaisen tornin, joka olisi niin korkea, että näkyisi yli koko tunnetun maailman, joten ei kukaan ihminen joutuisi eksyneenä hajaantumaan tuntemattomille seuduille kaukana toisistaan. He siis täydellisesti uskoivat voivansa pitää torninsa avulla koossa monta eri kieltä puhuvan kansansa. Vaikka eihän tällainen tornin rakentaminen olisi ollut mahdollinen millään aikakaudella kansojen yhteiseksi tunnusmerkiksi, joskin se tuona atkakautena ihmisen

käsityksen mukaan oli aivan luonnolliselta näyttävä.

Kun nyt lähdemme tarkastamaan niitä keinoja, mitä on käytetty yhteisen kansainvälisen kieliatteen kehittämiseksi, niin ensimmäisenä tulee meille kysymykseen luonnollisesti kehittyneet kansalliset kielet. Onpa aina silloin joku suuri ja huomatuin voittajakansa pakoittanut oman kielensä ikäänkuin jonkunlaiseksi kansainväliseksi kieleksi ja ehkäpä jotkut lienevät sen hyväksyneet ilman suurempaa pakkoakin. Ensimmäisenä tällaisena huomattavimpana kansana esiintyy meille jo vanhalla ajalla suuri ja mahtava Babylonia ja sittemmin Persia, joiden kumpaisenkin kielet olivat kaiken diplomatian yleisenä välittäjänä. Jotavastoin Foinikian kieli tunnettiin paremminkin tuon ajan yleisempänä kauppakielenä. Tämä aina luonnollisestikin riippui kunkin maan valtiollisesta asemasta. Myöhemmin kohosivat sellaiseen asemaan klassilliset kielet, kuten kreikka ja latina, joista jälkimäinen antaa meille kaikkein tyypillisimmän kuvan. Sillä latinaa ensin puhuttiin ainoastaan yhdessä pienessä Italian maakunnassa, Latiumissa, josta se Rooman mahtavuuden aikana levisi ensin yli Italian, myöhemmin Espanjaan ja Ranskaan sekä muodostui yleiseksi hallinnolliseksi kieleksi useammassa Euroopan maassa. Ja vieläpä tänäpäivänäkin kuulemme jätettä tuolta ajalta kaikkien roomalaiskatolilaisten pappien messuista. Voimme hyvällä syyllä sanoa, että on ollut aika-kausi, jolloin koko sivistyneen maailman läpi on voinut kulkea ainakin kahdella kielellä, nimittäin kreikalla ja latinalla. Mutta sitten tapahtui se, mikä oli tapahtunut kaikille edellisillekin kansainvälisen aseman saavuttaneille kansallisille kielille. Latina oli liian vaikea oppia ja mikä pahinta, ei sitä missään noilla maailman eri kolkilla opittu kunnollisesti ja jos opittiin, niin opittiin se eri maissa aivan eri tavalla. Vihdoin alettiin sitä korjata, lisättiin uusia sanoja, joten syntyi uusi kieli, kansan pitäessä kiinni vanhoista opituista muodoista. Niillä seuduin missä ei latinaa entuudestaan osattu, siellä unohdettiin oma äidinkieli latinan tieltä, joka seikka ei muuta kuin pähensi jo entuudestaan sekavaa kielellistä asemaa. Näin kansan kieleksi muuttuessaan menetti latina varsinaisen kansainvälisen luonteensa, sillä sitä ei voitu enää kunnollisesti hallita, kun ei ollut koululaitoksia varsinaisen kansan käytettäväksi. Vähitellen siitä muodostui koulua käymättömän kan-

san keskuudessa useita eri roomalaisia kieliryhmiä, jotka tuntuvassa määrin erkanivat varsinaisesta latinasta. Mutta vaikka kieli olikin jo näin prstoutunut, säilyi se kuitenkin vielä pitkät ajat tieteen yhteisenä kielenä, kunnes syrjäytyi siitäkin asemastaan silloin, kun ruvettiin vaatimaan puhdasta latinaa.

Sitten kun latinan kieli oli hävinnyt pois kansainväliseltä näyttämöltä, astui sen tilalle ranskan ja saksan kieli sekä myöhemmin englanti. Joten meillä nyt on kolme valtavaa ja suuruudestaan jotakuinkin samankokoista kieltä kilpailemassa keskenään kansainvälisestä asemasta. Yleensä pidetään saksan kieltä tieteellisen maailman pätevimpänä tulkitsemisvälineenä. Ranskaa taas yleismaailmallisena diplomatian kielenä ja englantia kansainvälisenä kaupan välittäjänä. Voisiko nyt kukaan olla niin uhkarohkea, joka uskaltaisi ajatella sellaista, että joku näistä kolmesta suuresta kielestä uhrantuisi toisensa hyväksi ja menettäisi kansainvälisen asemansa? Eihän toki! Eikä kielen laajuus voi tulla tässä suhteessa suurestikaan kysymykseen, tai jos sitä aiomme mittanamme käyttää, silloin tulee meidän ottaa myöskin lukuun Venäjän, Kiinan, Japanin sekä suuren Intian kansalliset kielet, koskapa näissä maissa yhteensä asuu enemmän kuin puolet maapallomme asukkaita. Joten luulen jokaisen lukijan olevan kansani samaa mieltä siinä, että ei mikään nykyisistä voimassa olevista kansallisista kielistä voi tulla kysymyksenkään kansainvälisenä kielenä jo yksinomaan niiden vaikeudenkin takia.

Tekijät, jotka vaikuttavat kansainvälisen kielikysymyksen ratkaisuun.

Mutta niin synkältä, kuin kansainvälisen kielikysymyksen ratkaisu monenkin silmissä näyttäne, niin siltikin eivät kansainvälisen kieliäatteen esitajitelijät ole epätoivoon joutuneet, vaan on heillä edessään mitä kirkkain tulevaisuus.

Me elämme aikakaudessa, jossa pääomat keskittyvät vuosi vuodelta yhä enemmän kansainvälisemmiksi. Koneet ja koneteollisuus täytyy myöskin niiden mukana laajentua. Samassa suhteessa laajenee myöskin laivaliikenne, rautatiet, ilmalaiivat ja lentokoneet muodostuen mitä monipuolisemmiksi ja nopeimmiksi. Sama on laita myöskin puhelun ja sen välneitten kanssa, sillä ne ovat ja tullaan kehittämään päivä päivältä yhä paremmiksi, kuten telefooni, telegrafi ja radio. Täten ovat siis pi-

temmätkin välimatkat joutuneet entuudestaan paljon lyhentymään ja monet sadat eri kansakunnat tulleet mitä lähempään kosketukseen toistensa kanssa. Eikä siinä kaikki, vaan samassa suhteessa on myöskin varsinainen teollisuus köyhälistöläis aines joutunut pääomien mukana kulkemaan paikkakunnalta paikkakunnalle, valtakunnasta valtakuntaan ja vieläpä maanosasta maanosaankin. Kuinka tämä kaikki on ymmärrettävissä ja onko se pitemmän päälle katsottuna mahdollista?

Nyt näiden edellä kerrottujen tosiasioitten perusteella olemme tulleet sellaiseen johtopäätökseen, että yleismaailmallisesti katsottuna tieteet, taiteet ja uusiintuneimmat keksinnöt kansainvälisen pääoman käsissä ovat johtaneet itse kunkin maan yhteiskunnallisen aseman sellaiseen tilanteeseen, jolloin kansainvälisen kielen ratkaisu on tullut päivän polttavimmaksi kysymykseksi, jota kysymystä parasta aikaa pohditaan niinhyvin valtiolisissa kuin myöskin tieteellisissä piireissä, yliopistojen professorien kuin myöskin työläisten työpöytien ääressä. Tällaisesta monikielisyiden sekamelskasta täytyy tulla pakostakin loppu. Sillä onhan mahdotonta kenenkään oppia kaikkia eri kielisiä ja kielimurteita joita maailmassa löytyy, siksi suuri on niiden luku. Lasketaan niitä olevan noin 4,000 eri murretta, 400 eri kieliryhmää ja 200 johtavassa asemassa olevaa kieltä. Näiden kaikkien kanssa joutuu nykyinen kansainvälinen diplomatia sekä liike-elämä mitä lähelsimpään vuorovaikutukseen, eikä siitä kiertävästä vyyhdistä työväestökään vapaa ole, vaan on siihen mitä tiiviimmin kiinni sidottu. Onko näin ollen mahdollisuus oppia näin monia kielisiä ja kenen aivosto voi kaiken tämän kestää? Ei kenenkään. Vaikka ottaisimme maailman kaikkein nerokkaimmankin kielimiehen, joka koko elämänsä on ubrannut kielen oppimiseen, niin ei hänenkään aivostoonsa voi sopia paljoakaan yli 10,000 eri sanan. Onhan itse kullakin asialla oma määrätty rajansa — ja siksi pä ovatkin kielet sellaiset, kuten esim. englannin ja kiinan kieli, joiden oppimiseen menee koko ihmisen ikä, vaikkapa eläisi vanhemmaksi-kin ja siltikin on jäänyt vielä paljon sellaista, joka on täytynyt jättää kokonaan äärettömän paksumen sanakirjojen varaan säilymään, josta niitä täytyy tarpeen tullessa yhä uudestaan esille kaivaa. Näin emme ole saaneet tarjolla olevalle työlle mahdollisimman korkeata hintaa, vaan päinvastaisen tuloksen.

Olkoon tässä vielä sivumennen mainittu yhden maailman huomatuimman kirjailijan Showinin ajatus, jonka hän lausui pari vuotta sitten Lontoossa englannin kielen konferenssissa, johon oli saapunut kuuluisimpien yliopistojen professorit ja huomatuimpien sanomalehtien toimittajat englannin kieltä puhuvasta maailmasta. Showinin ajatus oli seuraava: "Arvoisat edustajat ja yliopistojen professorit. Te kaikki vältätte puhuvanne oikein ja puhtaasti englannin kieltä. Kuinka tämä on mahdollista? Kun Englanti, jossa jo yksistään on noin 40 mil. eri murretta ja jokainen väittää puhuvansa ja olevansa oikeassa englannin kielen käyttöön nähden." Voiko enää kukaan antaa selvempää ja asiallisempaa vastausta, kuin on tuo Showinin ajatus omasta kielestään. Hän tahtoi tuolla lausunnollaan osoittaa juuri sen seikan, että englannin kieltä ei voida hallita kalkkiolla samanlaisena sen kielellisen vaikeuden takia, vaan että sitä jokainen englannin kieltä "taitava" henkilö käyttää oman mielensä mukaan siksi, koska ei sitä kerran koulussa voida opettaa aivan samalla tavalla kirjaimellisesti ääntämään, vaan kalkkiolla eri tavalla. Mutta se siitä.

Kansainvälinen kieli, esperanto, maailman koululaitokset ja Työväen-Opiston oppilaat.

Nyt näin edellä selostamani perusteella lueleen lukijani tulleen sellaiseen johtopäätökseen, että ei mikään nykyisistä voimassa olevista kansallisista kielistä voi olla mahdollinen kansainväliseksi kieleksi, vaan täytyy pakostakin turvautua johonkin keinotekoiseen kieleen, joka ei ole minikään kansakunnan erikoinen tuote, vaan on suorastaan kielitieteen perusteella rakennettu kokonaisuus ja tällaisena tarjoutuu meidän eteemme tutkittavaksi kansainvälinen kieli, Esperanto, joka on voittanut kaikki edeltäjänsä ja nykyiset toiset kilpailevat kielet.

Nyt näitä asioita seuranneena ja kielellisistä vaikeuksista kokeneina ovat Työväen-Opiston oppilaat tehneet tietoisesti tuon rohkaisevan päätöksen ilman pitempiä valmisteluja, että ovat päättäneet asettua tukemaan ja samalla itse oppimaan tuon ihmiskunnan kaikkein korkeimman kulttuurin kielen. Samalla tuo päätös edellyttää myöskin sitä, että he tahtovat kohottaa koulumme siihen asemaan missä jo entuudestaan on suuri määrä maailman huomatuimpia yliopistoja, kuten esim. Belgrad, Budapest, Cambridge, Dejon, Genoa, Graz,

Harkow, Kalifornia, Liege, Madrid, Maryland, Moskova, Oxford, Pariisi, Peking, Pennsylvania, Prag, North-Caroliina, Rio de Janeiro, Sofia, Tokio, Zareb, y. m. Teknillisiä korkeakouluja sellaisia kuin Berlin, Breslau, Chemnitz, Coethen, Darlington, Derby, Dresden, Invercargille, Kadlz, Lontoo, Pietari, Tomsk, Vejle, Wieni, y. m., sekä satoja muita korkeakouluja, joita emme tässä luettele. Vielä mainitsemisen arvoinen se, että noin sata korkeampaa kauppaopistoa on ottanut esperanton kielen pakolliseksi oppiaineeksi, kuten esim. Berlin, Hamburg, Koln, Leipzig, Budapest, Krakau, Wien, Bukarest, Havre, Lyon, Rio de Janeiro j.n.e. Mainittakoon tässä vielä sellaiset kuin ovat sokeain koulut, jotka ovat myöskin innolla ottaneet ajaakseen esperanto aatetta eteenpäin ja sellaisia kouluja ovat: Leeds, Paris, Dijou, St. Mande, Lyon, Woluwe, Prag, Bukarest, Köpenhamina, Tukholma, Kristiania (Oslo), Boston, Rio de Janeiro, Santiago jne. Sitten olisi tuhansia vähemmän huomaita kouluja, kuten kansakouluja y. m. joissa esperanto on otettu pakolliseksi oppiaineeksi, mutta niitä emme tässä luettele, otaksuen näiden olevan kyllin riittävät todistamaan esperanton laajenemisen mahdollisuuden koulujen alalla ja toivomme, että Työväen-Opisto tulee myöskin vakiinnuttamaan paikkansa kansainvälisen kielen oppikoulujen sarjassa.

Samalla kun Työväen-Opiston oppilaat ovat ottaneet tämän rohkaisevan askeleen kansainvälisen kielen alalla, ovat he löytäneet sen aatteellisen pohjan minkä esperanto voi luoda kansojen kulttuuritoiminnalle, joka luonteeltaan ja olemukseltaan on jo itsessään kansainvälinen. Esperanto antaa kansoille mahdollisuuden ymmärtää toisiaan ja se siirtää kansojen yhteisomaisuudeksi kaikki tieteet, taiteet ja keksinnöt sekä niiden korkeimmat saavutukset, jotka kansainvälisen kielen puutteessakaan eivät tyydy sulkeutumaan ahtaisiin ja kangistuneisiin yhden kielen rajoihin. Näin ollen ovat Työväen-Opiston oppilaat tahtoneet toiminnallaan osoittaa sen, miten arvaamattoman suuren palveluksen esperanto voisi luoda kansainvälisen työväenliikkeen keskuudessa. Esperanto avartaa työläisten näköpiiriä ja saattaa heidät yhä lähempään solidarisuuteen kauempanakin olevien tovereitten kanssa, joista ei meillä entuudestaan suurtakaan tietoa ole. Ja siksi, koska tiedämme maailman olevan kulkemassa yhä korkeam-

malle ja kansainvälisempää teollisuutta kohden, sekä ollaksemme uskollisia teollisuusunionismin periaatteille, meidän tulee ja täytyykin olla siellä, mistä aattemme parhaimman ja valoisamman

pääsytien löytää kaikkien maitten työtätekevien kansojen sydämiin. Siksi älkäämme unhoittako esperantoa, tuota maailman helpoimmasti opittavaa kieltä, köyhälistön latinaa.

Hammurapin Lait

(Maailman Historian mukaan)

HAMMURAPIN nimellä tunnettua lakikokoelmaa, jonka ranskalainen tutkija J. De Morgan v. 1902 löysi Elamin vanhan pääkaupungin Susan raunioista, pidetään tähänsaakka maailman vanhimpana lakikirjana. Tätä ennen pidettiin Moosesista, israelilaisen kansan kuuluisaa johtajaa, ensimmäisenä lainlaatijana. Hyvin luultavaa on, että Mooseskin on lakikokoelmansa lainannut noista merkillisistä Hammurapin lakikokoelmista, jotka vasta näin myöhällä ovat etsitty ihmisten hämmästykseksi päivänvaloon.

Hammurapin oli Babylonin yhdeksästä itsevaltiaasta kuudes ja hallitsi laajaa valtakuntaansa v. 1958—1916 e. kr. Argeoloogisten tutkimusten perusteella Babylonian valtioiden alku tunnetaan jo 3450 jopa 4500 v. e. kr. Onpa olemassa todisteita niinkin varhaisilta ajoilta kuin 6000 v. e. kr. Ei kuitenkaan ole todennäköistä, että kirjoitetut lait ja keskitetty yhteiskuntaelämä itsevaltiaan ympärille vielä siihen aikaan olisi ollut mahdollista. Valkkakaan ihmistä ei voida käsittää muuten kuin yhteiskunnallisena olentona, niin kuitenkin alkeellisesta yhdyselämästä on vielä pitkä matka järjestettyyn yhteiskuntaan, missä vakaintuneempi oikeustajunta, laajempien ihmisjoukkojen kesken järjestyksen aikaansaamiseksi täytyy kehittyä.

Ihmisten yhteiskuntaelämänmuodot sekä niissä vallitsevat oikeuskäsitteet ovat jatkuvan kehityksen ja muutosten alaisena, koska ne lepäävät taloudellisella perustalla ja muuttuvat niiden perustekijöiden matkassa. Alkuperäiset oikeuskäsitteet rajoittuivat vain omaan talous ryhmän- eli heimon piiriin. Käsky ei kuulunut: "Älä tapa" — vaan: "Älä tapa heimolaistasi". Yleensä sana "vieras", siihen aikaan merkitsi vihollista, jota vastaan murha, varkaus ja valhe ovat sallittuja, jopa suorastaan määrättyjäkin puolustus- ja hyökkäyskyvyn kekseliäisyyttä osoittavia tekoja. Tila

ei salli tähän yhteiskuntaopilliseen puoleen perinpohjaisemmin kajota. Tarkoituksemme olikin vain tutustua Hammurapin lakikokoelmaan, jotka ovat olleet ihmiskunnalta lähes 4000 vuotta kateissa. Me lainaamme niistä muutamia pykälää, ei siksi, että käsittäisimme niiden sisällön edistävän aikamme työväenliikettä, mutta siksi, että niissä kuvastuu niin elävänä ne seikat mitä oikeustajunta lakien muodossa etupäässä palvelee.

Hammurapin lakikokoelmaan sisältyy 282 pykälää, jotka otaksutaan syntyneen vanhimmassa kulttuurimaassa Babylonissa ja sieltä levinneen muualle Babylonian valtiollisen vaikutuksen kannattamina. Yleensä niiden sisältö, kuten tulemme huomaamaan, on silmä silmästä, hammas hampaasta, jäsen jäsenestä. Hammurapin laissa erotetaan kolme kansaluokkaa, nimittäin ylhäisissätyiset eli patriisit, varsinainen maanomistajisto eli tilalliset, talonpojat ja tavallinen rahvas, omistamaton luokka.

Lait jakaantuvat seuraaville aloille:

Pykälät 1—5 koskevat menettelyä oikeuden edessä, p. 6—25 omaisuuden suojaamista, p. 26—41 virkamiesten läänitystä ja velvollisuuksia, p. 42—99 maanviljelystä ja karjanhoitoa, p. 100—126 kauppaa ja velka-asioita, p. 127—177 avioliittoa, naisen sekä aviolasten ja äpärien oikeuksia, p. 178—184 temppeleinäisiä (ensimmäiset ammattihaureuden harjoittajat, jotka antautuivat rahasta jumalan temppelein hyväksi) ja sivuvaimoja, p. 185—193 lapseksi ottamista, p. 194—233 rikosoikeutta, p. 234—240 merioikeutta, p. 241—277 vuokraa ja palkkaa ja p. 278—281 orjia.

Mielenkiintoista on muutamien näiden lakien sisältö, joista joitakin lainaamme: Pyk. 229. "Jos rakennus luhistuu maahan huolimattoman rakentamisen vuoksi, niin että omistaja saa surmansa, on rakennusmestari, jonka huolimatto-